

- Catapodium marinum* (L.) Hubbard;
Westkapelle, zeedijk (de V.); Cad-
zand, aan de kust bij paal 10 (id.).
- Dactylis polygama* Horvat.; Linschoten,
Linschoterbos (Unio); Harmelen, Vij-
verbos (id.); Woerden, Boschlust (id.).
- Hordeum asperum* Degen; Leiden, adv.
(de J.).
- Hordeum jubatum* L.; Amsterdam-W., bij
graanoverslagbedrijf, adv. (Bo.); Woer-
den, baggerstortterrein, adv. (v.d.V.);
Dreischor, ruderaal zilt terrein in afge-
sloten Dijkwater, adv. (de V.); Ouw-
kerk, Zeel., in krekengebied, adv. (S.
J. Braaksma).
- Hordeum marinum* Huds. subsp. *marinum*;
Itteren, grintgroeve aan de Maas, adv.
(K., v.O. en R.).
- Phalaris arundinacea* L. var. *picta* L.; Em-
men, langs spoorlijn, verw. (de Kl.).
- Phalaris canariensis* L. var. *villosula* J. &
W.; Amsterdam-W., bij graanoverslag-
bedrijf, adv. (Bo.).
- Phalaris minor* Retz.; Amerongen, loswal
bij het veer, adv. (de Kl.).
- Phalaris paradoxa* L. var. *praemorsa* Coss.
& Dur.; Kapelle, Zeel., in boomgaard,
adv. (de V.).
- Orchis maculata* L., met witte bloemen
zonder enige tekening; Veenendaal,
Meeuwenkampje (de Kl.).
- Typha angustifolia* L. $\times$ *T. latifolia* L.
(*T. \times glauca* Godr.); Kesteren, Oude
Rijn bij de Schuylenburg (de Kl.).

Nieuwe plantesoorten in Nederland gevonden in 1962

S. J. VAN OOSTSTROOM en TH. J. REICHGELT.

(Rijksherbarium, Leiden)

- Asplenium adiantum-nigrum* L. $\times$ *A. ruta-*
muraria L. (fam. Polypodiaceae); Enk-
huizen, op muur, okt. 1961 (S. Segal).
Een exemplaar van deze bastaard werd
op genoemde muur aangetroffen, samen
met talrijke exemplaren van *A. ruta-*
muraria en één enkele plant van *A.*
adiantum-nigrum. De vondst is door de
vinder uitvoerig vermeld in *Gorteria* 1,
1962, p. 56-59.
- Dryopteris tavelii* Rothm. (fam. Polypo-
diaceae). Deze varen blijkt volgens
onderzoekingen van Dr. A. Lawalrée
(Brussel) en S. Segal (Amsterdam) op
enige plaatsen in ons land gevonden te
zijn. De oudste vondst dateert van
1874: Park Het Loo bij Apeldoorn (H.
J. Kok Ankersmit). Andere vindplaat-
sen zijn: Geulem, 1929 (A. de Wever),
Schweibergerbos, Z-Limb., 1961 (S.
Segal) en tussen Epen en Vylen, 1962
(J. E. de Langhe en H. Vannerom).
Een exemplaar, aangetroffen bij Win-
terswijk, in het bos ten Z van de steen-
groeve, 1940 (S. J. van Ooststroom)
zou misschien *D. filix-mas* $\times$ *D. tavelii*
kunnen zijn. Voor nadere gegevens zie
het artikel van Dr. Lawalrée in *Gorteria*
1, 1963, p. 111-112 en dat van Segal
in hetzelfde tijdschrift 1, 1963, p. 121-
128.
- Polygonum maritimum* L. (fam. Polygona-

ceae); Noord-Beveland, voormalige Sophiapolder, 28 aug. 1962 (W. G. Beef-tink).

Een mediterraan-atlantische soort, die in West-Europa noordelijk voorkomt tot de Franse Kanaalkust en ook op de Kanaaleilanden wordt aangetroffen. Er zijn verder oude vondsten bekend uit Zuid-Engeland, doch daar is de soort volgens een recente opgave vermoedelijk verdwenen.

Cerastium dichotomum L. (fam. Caryophyllaceae); Oostmahorn, aan werkhaven van de Lauwerszee-werken, adventief, 20 aug. 1962 (D. T. E. van der Ploeg).

Een soort, oorspronkelijk voorkomend in het Middellandse Zee-gebied (Spanje, Portugal?, Griekenland, N-Afrika) en verder oostelijk tot Midden-Azië (Ala-tau). Een beschrijving is te vinden in *Gorteria* 1, 1963, p. 113.

Arabis rosea DC. (fam. Cruciferae); Bloemendaal, binnenduinen, op schaduwrijke zuidhelling, adventief, 20 april 1962 (F. Sollmann).

Deze in Midden- en Zuid-Italië en op Sardinië en Sicilië voorkomende soort is waarschijnlijk in de Bloemendaalse duinen met fazantenvoer aangevoerd en houdt volgens de vinder daar al enige jaren stand. Ook van deze soort is een beschrijving te vinden in *Gorteria* 1, 1963, p. 113-114.

Berteroa incana (L.) DC. (fam. Cruciferae). Een exemplaar met gevulde bloemen werd gevonden op 21 aug. 1962 bij Mierlo (N-Br.), aan het Eindhovense kanaal, door A. S. Troelstra.

Pavonia urens Cav. var. *hirsuta* (Hochst. ex Ulbr.) Brenan (fam. Malvaceae); Tilburg, terrein van een wolfabriek, adventief, 1 sept. 1959 (J. H. Kern,

S. J. van Ooststroom en Th. J. Reichgelt).

Herkomst: tropisch Afrika; als jonge plant aangetroffen op genoemd fabrieksterrein en verder gekweekt in de Leidse Hortus, waar de soort in 1961 in bloei kwam en vrucht droeg. Zie *Gorteria* 1, 1963, p. 115-116 en de afbeelding op p. 114.

Odontites verna (Bell.) Dum. subsp. *pumila* (Nordst.) A. Pedersen (fam. Scrophulariaceae).

Deze ondersoort werd door A. Pedersen uitvoerig besproken in *Gorteria* 1, 1963, p. 128. Zij werd oorspronkelijk beschreven van de Zweedse kust van de Sont en komt verder voor in Denemarken, het meest in de omgeving van de Limfjord en ook op de Waddeneilanden en in de kustweiden van Zuidwest-Jutland. Van de Duitse Oostzeekust zijn vondsten bekend van Mecklenburg; ook aan de Noordzeekust in Sleeswijk-Holstein en op de Noordfriese eilanden wordt zij aangetroffen.

In Nederland is de ondersoort gevonden in het gehele kustgebied; een overzicht van het voorkomen bij ons treft men aan in het artikel van Pedersen, waar ook een verspreidingskaartje wordt gegeven.

Tragopogon porrifolius L. $\times$ *T. pratensis* L. (fam. Compositae); Slagtedijk, ten Z van Wommels, tussen de Gouden Engel en Krommezijl, zomer 1962 (K. Posthuma).

Daar *T. porrifolius* en *T. pratensis* in Friesland op verschillende plaatsen samen voorkomen, was het te verwachten, dat ook de bastaard daar gevonden zou kunnen worden. Dit bleek werkelijk het geval te zijn. Zie *Gorteria* 1, 1963, p. 99.

Allium atropurpureum Waldst. & Kit. (fam. Liliaceae); duinen van de Amsterdamse Waterleiding, zonder nadere opgave van vindplaats, adventief, aug. 1942 (J. Schoute); Vogelenzangse Bos, adventief, 7 juli 1958 (B. J. Wieland Los); duinen van de Amsterdamse Waterleiding, tussen Vogelenzang en de Oranjekom, adventief, 27 juni 1962 (J. H. Kern en S. J. van Ooststroom). Evenals de bovenvermelde *Arabis rosea* waarschijnlijk met fazantenvoer aangevoerd. De soort hoort thuis in het noordelijke deel van het Balkan Schiereiland. Voor een beschrijving wordt verwezen naar *Gorteria* 1, 1963, p. 116-117.

Als verwilderde sierplanten kunnen worden vermeld:

Pteris cretica L. (fam. Polypodiaceae); Leiden, wallekant, aug. 1961 (mej. R. A. J. Grabandt).

Astilbe japonica (Morr. & Dcne.) Gray (fam. Saxifragaceae); Nieuw-Weerdinger, langs het Weerdinger kanaal, 17 aug. 1962 (J. A. E. de Kleuver).

Physostegia virginiana (L.) Benth. (fam. Labiatae); Veenendaal, wegberm bij Het Panhuis, 18 sept. 1962 (J. A. E. de Kleuver).

Hosta undulata (Otto & Dietr.) Bailey; Nieuw-Weerdinger, langs het Weerdinger kanaal, 17 aug. 1962 (J. A. E. de Kleuver).

Vragen en korte mededelingen

Varenmuurtjes in het gebied van de Oude Rijn. In *De Levende Natuur* (Van der Veer 1955, Natuurbeschermingswacht Woerden 1957, Van der Voo 1960) en in *Gorteria* (Van der Voo & Van Leeuwen 1962) werden mededelingen gedaan over met varens begroeide muurtjes. Dit was naar aanleiding van het voorkomen van Zwartsteel (*Asplenium adiantum-nigrum* var. *obtusum*) en Steenbreekvaren (*A. trichomanes*) en de vondst van Schubvaren (*Ceterach officinarum*) door Sipkes op een muurtje te Kamerik bij Woerden, benevens de ontdekking van laatstgenoemde soort, in gezelschap van Stekelvaren (*Dryopteris spinulosa*) door De Mol en Kortselius op een muurtje bij de Harmelense pastorie. Door het R.I.V.O.N. zijn hiervan foto's genomen, die aantonen, dat er overeenkomsten en verschillen zijn ten aanzien van de standplaatsen. Een overeenkomst, die niet te zien valt, is, dat de muurtjes respectievelijk ruim 100 jaren (Kamerik) en ongeveer 90 jaren (Harmelen) oud zijn, hetgeen betekent dat het voegmateriaal tussen de stenen aan een lange verwerking heeft blootgestaan. *Ceterach officinarum* groeit op de naar het oosten

gerichte muurtjes, die een in een sloot tussen het erf en een verkeersweg opgeworpen dam steunen. Te Kamerik bevindt de groeiplaats zich boven een altijd met water gevulde sloot (fig. 2 en 4) en is er een schaduwwerking door de aanwezigheid van een boomgaard aan de overzijde van de weg, met enkele bomen en struiken langs de rand. Te Harmelen staat er 's winters een laagje water in de sloot, 's zomers is de bodem ervan drassig, terwijl daar de beschaduwing intensief is (fig. 1 en 3). Het enige exemplaar van Schubvaren op het Kamerikse muurtje is de vorige winter verdwenen, het zal de vraag zijn of de zeven exemplaren op het Harmelense muurtje (fig. 5) de strenge winter hebben overleefd. Indien dit niet het geval is wil dat niet zeggen dat dan beide groeiplaatsen moeten worden afgeschreven. Er kan evengoed een nieuwe vestiging optreden, tenzij de muurtjes aan het verkeer worden opgeofferd, of zoals dit bij het westelijke muurtje bij Kamerik het geval is, het miniatuur-natuurmonument instort (fig. 6).

E. E. van der Voo.
(R.I.V.O.N.)